

เว็บบล็อกการเมืองไทยกับการสื่อสารทางการเมือง

The Political Weblogs and Political Communication

สุทธิพันธ์ ชื่นชม

Sutthinan Chuenchom

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บบล็อกการเมืองไทย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระหว่างปี พ.ศ.2554-2557 เพื่อศึกษาบทบาทของการบล็อก ในการสื่อสารการเมืองไทย ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยที่มีโพสต์ มากที่สุด คือ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้เขียนเว็บบล็อก (เว็บบล็อกเกอร์) ส่วนใหญ่ระบุว่า มีความเชี่ยวชาญสาขาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทย ร้อยละ 53.08 ไม่ระบุข้อมูลสำหรับการติดต่อไว้ในเว็บบล็อก หัวเรื่องภาษาไทยในเว็บบล็อก อันดับแรก ได้แก่ ความรุนแรงทางการเมือง (Political violence) โพสต์ส่วนใหญ่ไม่มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และไม่มีผู้แสดงความคิดเห็น หากมีการแสดงความคิดเห็น จะเป็นความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนโดยไม่มีการระบุตัวตน (Anonymous) และโพสต์ส่วนใหญ่ เป็นการรีโพสต์จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ โดยแหล่งข้อมูลที่มีการรีโพสต์มากที่สุดคือ มติชนออนไลน์ (www.matichon.co.th) ผู้เขียนโพสต์มีวัตถุประสงค์ในการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์และเพื่อให้ข้อมูลทางการเมืองจึงสรุปได้ว่า เว็บบล็อกการเมืองไทยมีบทบาท ในการสื่อสารทางการเมือง 3 บทบาทหลัก ได้แก่ การเป็นบันทึกทางสังคม (Social Narrative) การเป็นแหล่งแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองไทย (Thai political knowledge

¹ ภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Science, Chiang Mai Rajabhat University

รับต้นฉบับ 4 กรกฎาคม 2562 ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 29 สิงหาคม 2562
รับลงตีพิมพ์ 2 กันยายน 2562

weblogs) และความเป็นพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยออนไลน์

Keyword: บล็อก เว็บบล็อก เว็บบล็อกทางการเมือง เว็บบล็อกการเมืองไทย การสื่อสารทางการเมือง

Abstract

This research aimed to analyze the content of Thai political weblogs both in Thai and in English during 2011-2014 and to study the role of political weblogs in Thai political communication. The research found that the author of Thai political weblog who had the most posts was Nidhi Eosewong. Most Thai political webloggers were specialized in history, political science, and social sciences while more than a half of Thai political webloggers did not identify contact information. The mostly used Thai subject heading was political violence. Most posts did not have references and there was no comment. However, if there was so, it was a supportive one by an anonymous. Most posts were reposted from other sources and the most were from Matchon Online (www.matchon.co.th). Two major purposes for writing political weblogs were to give a criticism and to provide political information. Obviously, Thai political weblogs played three important roles in political communication as follows: social narrative, Thai political knowledge weblogs and space for online political engagement.

Keyword: Blog, Weblog, Political weblog, Thai political weblog, Political communication

บทนำ

เว็บบล็อก หรือ บล็อก (Weblog/Blog) คือ เว็บไซต์ประเภทหนึ่งซึ่งผู้เขียนเว็บบล็อก (Weblogger/Blogger) สามารถบันทึกเรื่องราวของตนเอง หรือเรื่องราวที่เป็นความรู้ ความคิด และประสบการณ์ลงในเว็บได้ตลอดเวลา คนทั่วไปจึงใช้เว็บบล็อกเป็นสื่อที่ใช้ในการติดต่อกับผู้อื่นและการเผยแพร่สารสนเทศ

ถึงแม้ว่าคำว่า “เว็บบล็อก” จะเกิดขึ้นในราวๆ ปี ค.ศ. 1997 แต่ เว็บบล็อกทางการเมืองเกิดขึ้นครั้งแรกหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 (Wallsten, 2005) ประชาชนเริ่มใช้เว็บบล็อกเพื่อแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายโจมตีสหรัฐอเมริกาซึ่งไม่สามารถค้นหาสารสนเทศได้จากสื่อสารมวลชน (Scott, 2004) ในปี ค.ศ. 2002 ผู้เขียนเว็บบล็อกที่เริ่มเขียนเว็บบล็อกตั้งแต่เหตุการณ์ 11 กันยายนจำนวนมากเริ่มเขียนเว็บบล็อกเกี่ยวกับศักยภาพในการทำสงครามกับประเทศอิรัก ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองเหล่านี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เพราะมีการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาและต่างประเทศ ในปี ค.ศ. 2004 เว็บบล็อกกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้สมัครประธานาธิบดีในประเทศสหรัฐอเมริกาในการรณรงค์หาเสียงทางการเมืองมากที่สุด (William, Trammell, Postelnicu, Landreville, & Martin, 2005) โดยผู้สมัครได้สร้างเว็บบล็อกของตนเอง และพรรคการเมืองให้เครดิตกับผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองที่กล่าวถึงการประชุมพรรค นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนจำนวนมากใช้เว็บบล็อกในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ เช่น ผลการสำรวจของ Pew Internet and American Life Project 2005 (Adamic & Glance, 2005) พบว่าชาวอเมริกัน 32 ล้านคนใช้เว็บบล็อกเพื่อค้นหาสารสนเทศเป็นประจำ และร้อยละ 9 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกล่าวว่า พวกเขาอ่านเว็บบล็อกการเมืองบ่อยครั้งหรือบางครั้งระหว่างการรณรงค์เลือกตั้งในปี ค.ศ. 2004 นอกจากนี้ ในหลายประเทศ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา พรรคการเมืองใช้เว็บบล็อกในการรณรงค์หาเสียงทางการเมืองเพื่อให้ผู้สมัครและประชาชนพลเมืองมีช่องทางในการรับสารสนเทศ การติดตามข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในขณะเดียวกัน ประชาชนทั่วไปก็ใช้เว็บบล็อกในการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยแลกเปลี่ยน การวิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็น มุมมอง ทศนคติทางการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง (Herring, Scheidt, Bonus, & Wright, 2005) รวมถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย ดังนั้น เว็บบล็อกทางการเมืองจึงได้รับความสนใจมาก โดยมีจำนวนผู้อ่านมากขึ้น จากการใช้เว็บบล็อกทางการเมืองดังกล่าวทำให้เว็บบล็อกกลายเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญ ทำให้เกิดพื้นที่สำหรับการรายงานข่าวและการสนทนาทางการเมืองที่ไม่จำกัดทางภูมิศาสตร์และเพิ่มโอกาสให้แก่แหล่งข่าวเล็กๆ และแหล่งข่าวที่มีประชาชนเป็นพื้นฐาน (Citizen based media) (Reese, Rutigliano, Hyun, & Jeong, 2007) ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนจำนวนมากใช้เว็บบล็อกสำหรับแสดงออก หรือแสดงความคิดเห็นและมุมมองเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง (McKenna

& Pole, 2008) การใช้เว็บบล็อกซึ่งเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการณรงค์หาเสียงทางการเมืองมีการเจริญเติบโตทั่วทุกมุมโลก ทำให้การมีส่วนร่วมในการสนทนาทางการเมืองมีมากขึ้น (Bankole, Chigona & Bankole, 2012)

บทบาทของเว็บบล็อกในการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง Technorati (โปรแกรมค้นหาเว็บบล็อก) ตรวจสอบพบว่า 3 เหตุผลหลักในการเขียนเว็บบล็อก คือ การเล่าความรู้สึกของผู้เขียนเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจ การแบ่งปันความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้เขียนเว็บบล็อกกับผู้อื่น และการพบปะและติดต่อกับผู้คนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน (Goldsborough, 2008) เว็บบล็อกจึงเป็นส่วนสำคัญของสื่อทางการเมือง (Seper, 2004)

เว็บบล็อกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง เช่น การณรงค์ทางการเมือง การลงคะแนนเสียง การปราศรัยทางการเมือง เป็นต้น โดยเว็บบล็อกสามารถสร้างพื้นที่สาธารณะ (Public sphere) ทางการเมืองเพิ่มขึ้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มเคลื่อนไหวต่างๆ รวมไปถึงผู้รับสารที่เป็นประชาชนทั่วไป ล้วนได้รับประโยชน์จากสื่อออนไลน์ เช่น นักการเมืองใช้เว็บบล็อกในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลส่วนตัว โจมตีคู่แข่งหาเสียงให้ตนเอง เพื่อสร้างแนวร่วมทางการเมืองของตน ประชาชนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของนักการเมือง และการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในขณะที่นักการเมืองเองก็ใช้เว็บบล็อกเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกลุ่มต่างๆ ทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองใช้เว็บบล็อกในการสร้างทัศนคติที่ดีทางการเมืองต่อกลุ่มของตนเองการเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของกลุ่มการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และโน้มหน้าใจผู้รับสารให้คล้อยตามสิ่งที่นำเสนอ ด้วยการใช้หลักสร้างความผูกพันและความสม่ำเสมอ เช่น การโพสต์ข้อความที่แสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวของตนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกผูกพันกับตัวนักการเมือง เป็นต้น สำหรับประชาชนทั่วไป เว็บบล็อกเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ รวมถึงนัดหมายพบปะ เพื่อแสดงพลังทางด้านการเมือง ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้ด้วยตนเอง

ผ่านอุปกรณ์สื่อสารหรือสมาร์ตโฟน ทำให้การส่งผ่านข้อความทางการเมืองเป็นไปอย่างอิสระ ดังนั้น เว็บล็อกจึงเป็นสื่อที่นิยมใช้ในการสื่อสารทางการเมืองซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะเห็นได้ว่า เว็บล็อกเป็นการสร้างแหล่งข้อมูลทางการเมืองสู่สาธารณชน เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้นักการเมืองเข้าถึงประชาชนซึ่งเป็นผู้รับสารได้ง่ายขึ้น รวมทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ได้อีกด้วย

Lawson-Borders & Kirk (2005) ได้แบ่งกลุ่มงานวิจัยซึ่งทำให้เข้าใจหน้าที่ของเว็บล็อกในการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) งานวิจัยที่สำรวจเว็บล็อกในฐานะเป็นการบันทึกทางสังคม (Social narrative) 2) งานวิจัยที่วิเคราะห์เว็บล็อกเพื่อการแบ่งกลุ่มเว็บล็อก และ 3) งานวิจัยที่ศึกษาเว็บล็อกในมิติที่เกี่ยวกับพลเมือง การมีส่วนร่วม และการสื่อสารมวลชน

งานวิจัยที่ทำการสำรวจเว็บล็อกในฐานะการเป็นบันทึกทางสังคม เช่น McKenna & Pole (2008) ได้ทำการสำรวจเว็บล็อกการเมืองที่ได้รับความนิยมมากที่สุดว่า ผู้เขียนเว็บล็อกเป็นใคร เว็บล็อกได้รับความนิยมในการอ่านเพียงใด และผลกระทบของเว็บล็อกการเมืองต่อผู้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบดั้งเดิม พบว่า ผู้เขียนเว็บล็อกมักจะเขียนเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง โดยที่ผู้เขียนเว็บล็อกมักจะรวบรวมสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต แล้วใช้ทักษะในการสังเคราะห์และวิเคราะห์สารสนเทศให้รวมอยู่ในเว็บล็อกของตน นอกจากนี้ ผู้เขียนเว็บล็อกส่วนใหญ่ยังแนะนำผู้อ่านเกี่ยวกับบทความในสื่ออื่นๆ หรือแนะนำผู้อ่านเกี่ยวกับโพสต์ที่สำคัญในเว็บล็อกอื่นๆ ในบางครั้งผู้เขียนเขียนโพสต์ที่เกี่ยวกับความผิดพลาดหรืออคติที่ปรากฏในสื่อต่างๆ นอกจากนี้ยังมีนักวิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บล็อกทางการเมือง เช่น Lawson-Borders & Kirk (2005) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของเว็บล็อกของผู้สมัครรับเลือกตั้งระหว่างการเลือกตั้งประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2004 ในฐานะที่เว็บล็อกทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางการเมือง พบว่า เว็บล็อกส่วนใหญ่เป็นบันทึกเหตุการณ์ทางสังคม ผู้เขียนเว็บล็อกไม่ได้กล่าวว่าเว็บล็อกมีผลต่อการเลือกตั้ง แต่กล่าวว่าประสิทธิภาพของเว็บล็อกทำให้เว็บล็อกกลายเป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง

นักวิจัยที่ได้ทำการวิเคราะห์เว็บบล็อกเพื่อการแบ่งกลุ่มเว็บบล็อกการเมือง เช่น Adamic & Glance (2005) วิเคราะห์โพสท์ของ 40 เว็บบล็อกทางการเมืองที่ได้รับการแนะนำ (A-list) ในช่วงเวลา 2 เดือนก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดีปี 2004 และได้แบ่งเว็บบล็อกทางการเมืองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เว็บบล็อกเสรีนิยม (Liberal weblogs) และเว็บบล็อกอนุรักษนิยม (Conservative weblogs) Farrell & Drezner (2008) พบว่านักสื่อสารมวลชนมักจะใช้เว็บบล็อกที่ได้รับการแนะนำเป็นแหล่งข่าว (A-list political blog) และเว็บบล็อกที่ได้รับการแนะนำเหล่านี้มักจะได้รับเชื่อมโยงเป็นจำนวนมากกว่าเว็บบล็อกอื่นๆ

นักวิจัยที่ได้ศึกษาเว็บบล็อกในมิติที่เกี่ยวกับพลเมือง การมีส่วนร่วม และการสื่อสารมวลชน เช่น Li (2008) พบว่าผู้เขียนเว็บบล็อกทางการเมืองของเทศจีนเป็นนักสื่อสารมวลชน Huang & Lu (2017) อธิบายว่าสื่อมวลชนดั้งเดิม (โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์) มีเว็บบล็อกเป็นของตนเองเพื่อเพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารและเพื่อขยายจำนวนผู้รับสาร นอกจากนี้ Yun, Park, & Lee (2016) อธิบายอย่างชัดเจนว่าเป็นปกติที่เว็บบล็อกมีการรีโพสท์ข่าวจากสื่อมวลชนดั้งเดิม ดังนั้น เว็บบล็อกทางการเมืองช่วยและขยายการเข้าถึงข่าวการเมืองจากสื่อมวลชนเดิม นอกจากนี้ Lawson-Borders & Kirk (2005) ยังพบอีกว่าเว็บบล็อกทางการเมืองเป็นการสื่อสารมวลชนที่ประชาชนมีส่วนร่วม

สำหรับประเทศไทยนั้น เว็บบล็อกเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2552 มีผู้สร้างเว็บบล็อกถึงจำนวน 2,703,115 เว็บบล็อกในบล็อกแก๊งค์ (www.bloggang.com) 700,000 เว็บบล็อกในเด็คดี (www.dek-d.com) มีผู้ใช้เว็บบล็อกเอ็กซ์ทีน (www.exteen.com) ถึง 769,278 คน มีการเผยแพร่สารสนเทศทางการเมือง วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองเว็บบล็อกเปรียบเสมือนช่องทางใหม่ของสื่อมวลชน เว็บบล็อกการเมืองไทยสามารถถ่ายทอดสารสนเทศทางการเมืองไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วและเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารส่วนบุคคลได้ นักการเมืองไทยสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น สำนักข่าวผู้จัดการ (www.manager.co.th) สร้างเว็บบล็อกของตนเองเพื่อให้ประชาชนสามารถเป็นนักข่าวได้ เช่นเดียวกับสำนักข่าวเนชั่น (www.oknation.net) ได้สร้าง OK Nation Blog Host เพื่อให้ประชาชนรายงานข่าวและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระ ในเว็บบล็อกของตนเอง หรือเป็น “นักข่าวประชาชน” (Citizen reporters or citizen journalists)

(Thammanee Wong & Naktong, 2012) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การสื่อสารทางการเมืองด้วยเว็บบล็อกใช้ต้นทุนต่ำ เป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สะดวกรวดเร็วโต้ตอบกันได้ ช่องว่างระหว่างนักการเมือง กลุ่มการเมือง และประชาชนลดลง ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อแสดงออกทางการเมืองเป็นไปได้ง่าย แต่ข้อเสียของการใช้เว็บบล็อกในการสื่อสารทางการเมือง คือ ความน่าเชื่อถือของสาร เนื่องจากทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างอิสระ อาจเกิดการเสนอข้อมูลที่ผิดตรงกับข้อเท็จจริงหรือจงใจบิดเบือนสารได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเว็บบล็อกเป็นอีกหนึ่งช่องทางของการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลของกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันสำหรับประเทศไทย พบว่ามีการใช้เว็บบล็อกในวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย กอปรกับการเมืองของไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองไทยเกิดขึ้นอย่างมาก เช่น การคัดค้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การชุมนุมประท้วงของกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมือง เป็นต้น จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยใช้เว็บบล็อกเป็นจำนวนมาก รวมถึงประเด็นความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น หากได้มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่เผยแพร่ผ่านเว็บบล็อกในประเด็นต่าง ๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเว็บบล็อกและช่องทางการสื่อสารทางการเมืองไทยมากขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการสืบค้นข้อมูลและการให้บริการสารสนเทศทางการเมือง ช่วยสร้างความตระหนักถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการแบ่งปันสารสนเทศหรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บบล็อกทางการเมืองของไทยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระหว่างปี พ.ศ.2554-2557

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่เผยแพร่ผ่านเว็บบล็อกการเมืองไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2557

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเว็บบล็อกโพสต์ที่เกี่ยวกับการเมืองไทยระหว่างปีพ.ศ.2554-2557 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ เช่น การคัดค้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การชุมนุมประท้วงของกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมือง เป็นต้น จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยใช้เว็บบล็อกเป็นจำนวนมาก โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สืบหาจากเว็บไซต์ทั้งในและต่างประเทศ และรวบรวมและบันทึกรายชื่อและจำนวนของเว็บบล็อกการเมืองไทยและโพสต์ในแต่ละเว็บบล็อกเป็นแฟ้มข้อมูลในคอมพิวเตอร์โดยมีเกณฑ์การรวบรวมดังนี้

1.1 เป็นเว็บบล็อกที่โพสต์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2554-2557 ทั้งที่เป็นเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.2 เป็นเว็บบล็อกที่ให้รายละเอียดทั้งที่เป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว

2. สร้างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยประยุกต์ใช้องค์ประกอบของการประเมินคุณภาพของเว็บบล็อกเป็นหลัก (Chuenchom, 2557) ได้แก่ 1) ด้านความเชื่อถือได้ (Authority) ได้แก่ ชื่อผู้เขียนเว็บบล็อก วุฒิการศึกษาของผู้เขียนเว็บบล็อก ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนเว็บบล็อก ตำแหน่งของผู้เขียนเว็บบล็อก หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนเว็บบล็อก ความน่าเชื่อถือของผู้เขียนเว็บบล็อก ข้อมูลการติดต่อของผู้เขียนเว็บบล็อก ความเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เขียนของผู้เขียนเว็บบล็อก หัวเรื่อง การอ้างอิง 2) ด้านความน่าเชื่อถือของเว็บบล็อก (Blog credibility) ได้แก่ จำนวนโพสต์ จำนวนความคิดเห็น การรีโพสต์ การแสดงความคิดเห็น วัตถุประสงค์ของการแสดงความคิดเห็น 3) ด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content quality) ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเขียน คุณภาพของเนื้อหาความเกี่ยวข้องกับบุคคล ความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

3. บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับแต่ละเว็บบล็อกโพสต์ในแบบบันทึกข้อมูล โดยทำการบันทึก 1 โพสต์ ต่อแบบบันทึกข้อมูล 1 ชุด

4. วิเคราะห์ข้อมูลเว็บบล็อก โพสต์ที่ปรากฏในแบบบันทึกข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บล็อกการเมืองไทยที่ได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ คือ เป็นเว็บล็อกที่โพสต์ระหว่าง ปี พ.ศ.2554-2557 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเว็บล็อกที่ให้รายละเอียดทั้งที่เป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพ พบว่า มีจำนวนเว็บล็อกทางการเมืองทั้งหมด 29 เว็บล็อก และ 520 โพสต์ และผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านความเชื่อถือได้ (Authority)

ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยที่มีโพสต์มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (ร้อยละ 10.58) Asia Provocator (นามแฝง) (ร้อยละ 9.23) Watcharaporn ศน. อ้วน (นามแฝง) (ร้อยละ 6.73) สำเร็จ คำพะอู (ร้อยละ 5.96) และมุกดา สุวรรณชาติ (ร้อยละ 5.19) ด้านวุฒิการศึกษาของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทย ร้อยละ 65.58 ของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยไม่ได้ระบุวุฒิการศึกษา ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยระบุว่าตนจบการศึกษาในระดับปริญญาเอกร้อยละ 23.08 ระดับปริญญาโทร้อยละ 7.50 และระดับปริญญาตรีร้อยละ 3.85 ด้านความเชี่ยวชาญของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทย ร้อยละ 52.69 ของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยไม่ได้ระบุความเชี่ยวชาญของตนเอง ในขณะที่ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยที่ระบุความเชี่ยวชาญของตนเองไว้ในเว็บล็อกมากที่สุด คือ สาขาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 10.58) สาขาเศรษฐศาสตร์ (ร้อยละ 6.73) สาขาสื่อสารมวลชน (ร้อยละ 6.15) สาขารัฐศาสตร์ (ร้อยละ 5.96) และสาขาประวัติศาสตร์และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (ร้อยละ 3.27)

ด้านตำแหน่งของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทย ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยระบุว่า มีตำแหน่งเป็นคอลัมน์นิสต์ ร้อยละ 5.58 ศาสตราจารย์ ร้อยละ 4.42 และรองศาสตราจารย์ ร้อยละ 3.27 ส่วนสังกัดของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยนั้น ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยระบุว่าตนสังกัดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร้อยละ 6.73 นิติศาสตรมหาบัณฑิต ร้อยละ 5.58 และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร้อยละ 2.31 ด้านความน่าเชื่อถือของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยอยู่ในระดับน่าเชื่อถือ ร้อยที่สุด (ร้อยละ 42.12) ระดับน่าเชื่อถือน้อย ร้อยละ 23.46 ระดับน่าเชื่อถือมาก ร้อยละ 19.62 มีความน่าเชื่อถือในระดับปานกลาง ร้อยละ 10.19 และมีความน่าเชื่อถือในระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.62 และ ผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.08) ไม่ระบุข้อมูล

สำหรับการติดต่อไว้ในเว็บบล็อก หากจะระบุระบุเป็นอีเมลหรือหมายเลขโทรศัพท์

ด้านความเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เขียนของผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทย ส่วนใหญ่ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทย ไม่ระบุที่ความเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ตนเองเขียน (ร้อยละ 86.15) ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยระบุความเกี่ยวข้องกับว่าเป็นศาสตราจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง ร้อยละ 10.58 เป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ ร้อยละ 3.08 เป็นผู้ถูกเรียกให้ไปรายงานตัวต่อ คสช. ร้อยละ 0.19

ด้านหัวข้อเรื่องของเว็บบล็อกการเมืองไทยโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลหัวเรื่องของคณะทำงานฝ่ายวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พบว่าเว็บบล็อกการเมืองไทย มีหัวเรื่องสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ ความรุนแรงทางการเมือง (ร้อยละ 22.88) การต่อต้านรัฐบาล (ร้อยละ 20.77) ความขัดแย้งทางการเมือง (ร้อยละ 20.19) การต่อสู้ทางการเมือง (ร้อยละ 15.58) และรัฐประหาร (ร้อยละ 10.19) ส่วนด้านการอ้างอิงในเว็บบล็อกการเมืองไทยพบว่าโพสต์ในเว็บบล็อกส่วนใหญ่ไม่มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ (ร้อยละ 98.08) มีเพียงร้อยละ 1.92 ของเว็บบล็อกการเมืองไทยเท่านั้นที่มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น เว็บไซต์สื่อสารมวลชน เว็บบล็อกอื่น ๆ เป็นต้น

2. ด้านความน่าเชื่อถือของเว็บบล็อก (Blog credibility)

เว็บบล็อกที่มีจำนวนโพสต์มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ บทความดี ๆ เพื่อชีวิต เสรี & เวกียูติธรรม (<http://botkwamdee.blogspot.com>) (ร้อยละ 50.00) Asia Provocateur (<http://asiaprovocateur.blogspot.com>) (ร้อยละ 10.77) เจ้าพระยานิวส์ (<http://chaoprayanews.com>) (ร้อยละ 10.38) เมื่อฟ้าหม่นหมอง (<http://fhamon-konmong.blogspot.com>) (ร้อยละ 8.46) และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (<http://thamrongsakpetch.blogspot.com>) (ร้อยละ 1.73) ซึ่งเนื้อหาในโพสต์ของเว็บบล็อกการเมืองไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.08) เป็นการรีโพสต์จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ แหล่งข้อมูลที่มีการรีโพสต์มากที่สุดคือ มติชนออนไลน์ (www.matichon.co.th) มติชนสุดสัปดาห์ (<https://www.matichonweekly.com/>) และ ประชาไทย (<http://prachatai.com/>) เมื่อพิจารณาถึงการแสดงความคิดเห็นในเว็บบล็อกการเมืองไทย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีคนแสดงความคิดเห็นในเว็บบล็อก (ร้อยละ 92.70) หากมีการแสดงความคิดเห็นชื่อที่ใช้แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ Anonymous (ร้อยละ 20.83) และวัตถุประสงค์ของการแสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุน (ร้อยละ 63.64) การโต้แย้งและให้ข้อมูลเพิ่มเติม (ร้อยละ 18.18)

3. ด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content quality)

ด้านวัตถุประสงค์ของการเขียนเว็บล็อกการเมืองไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเขียนเว็บล็อกเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ (ร้อยละ 86.35) เผยแพร่ข้อมูล (ร้อยละ 24.04) ให้ข้อเสนอแนะ (ร้อยละ 3.46) และแลกเปลี่ยนความรู้ (ร้อยละ 0.38) แต่คุณภาพของเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 70.38)

ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่โพสต์ในเว็บล็อกการเมืองไทย 5 ลำดับแรก ที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ร้อยละ 24.49) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ร้อยละ 13.15) พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (ร้อยละ 11.34) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ (ร้อยละ 9.75) และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (ร้อยละ 5.44) ในขณะที่พรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่โพสต์ในเว็บล็อกการเมืองไทยมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ พรรคเพื่อไทย (ร้อยละ 67.35) พรรคประชาธิปัตย์ (ร้อยละ 28.91) พรรคไทยรักไทย (ร้อยละ 0.68) พรรคมาตุภูมิ (ร้อยละ 0.68) และพรรคกิจสังคม (ร้อยละ 0.34) ในขณะที่เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่โพสต์ในเว็บล็อกการเมืองไทย 5 ลำดับแรก ได้แก่ การประท้วงของกลุ่ม กปปส. (ร้อยละ 3.46) การต่อต้านการทำรัฐประหาร (ร้อยละ 2.69) นโยบายนิรโทษกรรม (ร้อยละ 2.31) การทำรัฐประหาร ปี 2557 (ร้อยละ 1.92) และการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา (ร้อยละ 1.73) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่โพสต์ในเว็บล็อกการเมืองไทยมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) (ร้อยละ 6.15) คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) (ร้อยละ 3.27) ศาลรัฐธรรมนูญ (ร้อยละ 1.73) รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ร้อยละ 1.35) และคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) (ร้อยละ 1.15)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บล็อกการเมืองไทย พบว่า ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญสาขาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยที่มีโพสต์มากที่สุดซึ่งมีความแตกต่างกับผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองในประเทศอื่นๆ ซึ่งจะเป็นนักการเมืองที่ให้ความสำคัญกับเว็บล็อก

โดยใช้เว็บบล็อกในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลส่วนตน โจมตีคู่แข่ง หาเสียงให้ตนเองเพื่อสร้างแนวร่วมทางการเมืองของตน รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มของตนเอง และโน้มน้าวใจผู้รับสารให้คล้อยตามสิ่งที่นำเสนอ ด้วยการใช้หลักสร้างความผูกพันและความสม่ำเสมอ ดังเช่น Li (2008) พบว่า ผู้เขียนเว็บบล็อกในประเทศจีนเป็นผู้แทนในสภา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ เป็นนักเขียนและคอลัมน์นิสต์นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สร้างเว็บบล็อกของตนเอง ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ จึงมีโพสต์ในเว็บบล็อกอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีจำนวนโพสต์มากที่สุด สอดคล้องกับ Huang & Lu (2017) ที่กล่าวว่าสื่อมวลชนดั้งเดิม (โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์) มีเว็บบล็อกเป็นของตนเพื่อเพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารและเพื่อขยายจำนวนผู้รับสาร อีกทั้งการใช้เว็บบล็อกในการสื่อสารทางการเมืองไทยยังคงอยู่ในช่วงเริ่มต้น ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยยังคงเป็นบุคลากรสื่อสารมวลชนอื่นๆ ที่มีการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในระดับสูง นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Li (2008) และ Wallsten (2005) ที่พบว่า การรายงานข่าวของสื่อมวลชนและการพูดคุยกันบนเว็บบล็อกทางการเมืองมีความสัมพันธ์กัน ดังจะเห็นได้จากเว็บบล็อกการเมืองไทยมากกว่าร้อยละ 50 มีการรีโพสต์จากแหล่งข้อมูลอื่น และแหล่งข้อมูลที่มีการรีโพสต์มากที่สุด คือ มติชนออนไลน์และมติชนสุดสัปดาห์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนดั้งเดิม

ในขณะที่ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยส่วนมากไม่ระบุชื่อ ความเชี่ยวชาญวุฒิการศึกษา สังกัด ตำแหน่ง การติดต่อ อีกทั้งยังไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล จึงทำให้ความน่าเชื่อถือของผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะเป็นเว็บบล็อกทางการเมือง ผู้เขียนเว็บบล็อกจึงไม่ระบุตัวตนที่แท้จริงเพื่อความปลอดภัยของตนเอง เนื่องจากในช่วง พ.ศ.2554-2557 นั้นเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรง ผู้เขียนเว็บบล็อกอาจมีความจำเป็นต้องปกปิดตนเอง

จากผลการวิจัยสามารถสรุปบทบาทของเว็บบล็อกในการสื่อสารทางการเมืองไทยประกอบด้วย 3 บทบาทหลัก ได้แก่

1. เว็บบล็อกเป็นบันทึกทางสังคมการเมืองไทย (Social narrative) คือ เป็นพื้นที่ในการบันทึกและเผยแพร่ข่าวสารเหตุการณ์ทางการเมืองไทย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่เว็บบล็อกการเมืองไทยส่วนใหญ่มีการรีโพสต์จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และแหล่งข้อมูลที่มีการรีโพสต์มากที่สุดคือ มติชนและประชาไท ซึ่งเป็นสำนักข่าวหรือสื่อมวลชนที่

มีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อต้องการให้ข่าวสารแก่ประชาชน ดังนั้น เว็บล็อกการเมืองไทยส่วนใหญ่จึงไม่มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีการเขียนเนื้อหาเอง และในขณะที่เดียวกันก็มิได้ผู้แสดงความคิดเห็นในเว็บล็อกการเมืองไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เว็บล็อกการเมืองไทยจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นการสื่อสารมวลชนออนไลน์ (Yang, 2007) คือ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับสื่อมวลชนดั้งเดิมในการสื่อสารเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wallsten (2005) ที่พบว่า การรายงานข่าวของสื่อมวลชนและเว็บล็อกโพสต์มีความสัมพันธ์กัน และตรงกับที่ Charoenwongsak (2007) อธิบายไว้ว่า อินเทอร์เน็ตมีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างต่อเนื่องในปริมาณที่ไม่จำกัด สามารถส่งผ่านข้อมูลได้ตลอดเวลา ในราคาที่ถูกกว่า ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีสิทธิ์ โอกาส และความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น และยังช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้รอบรู้ (Informed citizen) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย เว็บล็อกการเมืองไทยจึงเป็นเหมือนบันทึกลงของสังคม อีกทั้งเป็นแหล่งข้อมูลการเมืองไทยที่สามารถค้นคว้าข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองได้

นอกจากนี้ ความเชื่อมโยงระหว่างบริบททางการเมืองไทยในแต่ละช่วงเวลากับเนื้อหาในเว็บล็อกการเมืองไทยในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงบทบาทของเว็บล็อกการเมืองไทยในการเป็นบันทึกทางสังคมอย่างชัดเจนอีกด้วย โดยในช่วงเวลาที่นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 36 ของประเทศไทยนั้น (5 สิงหาคม พ.ศ.2554 - 7 พฤษภาคม พ.ศ.2557) ได้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญหลายเหตุการณ์ ซึ่งประเด็นของข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ในเว็บล็อกการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองไทยในแต่ละช่วงเวลานั้น ๆ ดังนั้น บุคคลที่ได้รับการกล่าวถึงในเนื้อหาของเว็บล็อกการเมืองไทยมากที่สุดในช่วงเวลาดังกล่าว จึงได้แก่นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีช่วงเวลานั้น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้าน นายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นพี่ชายของนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และอดีตนายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้นำการประท้วงและเลขาธิการคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส./People's Democratic Reform Committee, PDRC) และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

เช่นเดียวกันกับพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่โพสต์ในเว็บบล็อกการเมืองไทยในขณะนั้นมากที่สุด ได้แก่พรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรคที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและนายทักษิณ ชินวัตร สังกัดอยู่ และพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะสังกัดอยู่ ซึ่งเมื่อเรียงลำดับโพสต์ 520 โพสต์ตามวันที่ จะได้ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองไทยที่สำคัญ คือการประท้วงครั้งใหญ่ต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยกลุ่ม กปปส. ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำการประท้วงครั้งนี้ลงเอยด้วยศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ได้รับการพูดถึงในเว็บบล็อกการเมืองไทยในช่วงนั้น คือการประท้วงรัฐบาลของกลุ่ม กปปส. การต่อต้านการทำรัฐประหาร และกลุ่ม กปปส. คัดค้านและประท้วงต่อพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และคดีอาญานางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในคดีทุจริตโครงการรับจำนำข้าว ซึ่งเป็นไปตามหัวเรื่องของโพสต์ที่มีมากที่สุด ได้แก่ ความรุนแรงทางการเมือง การต่อต้านรัฐบาล ความขัดแย้งทางการเมือง การต่อสู้ทางการเมือง และรัฐประหาร

2. เว็บบล็อกการเมืองไทยเป็นแหล่งแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ (Thai political knowledge weblogs) ผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยที่มีโพสต์มากที่สุด คือศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ เป็นนักวิชาการซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการเมืองจึงใช้ความรู้ทางวิชาการของตนเขียนถึงเหตุการณ์ทางการเมืองไทยในเว็บบล็อก ซึ่งถือเป็นการแบ่งปันความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยกับผู้อื่น ซึ่ง Herring, Scheidt, Bonus, & Wright (2005) เรียกเว็บบล็อกที่นักวิชาการแบ่งปันความรู้ร่วมกันนี้ว่า Knowledge blog ดังที่ Hsu & Lin (2008) กล่าวว่าเว็บบล็อกเป็นเครื่องมือสำคัญในการแบ่งปันความรู้ในหัวข้อที่สนใจตรงกัน และสารสนเทศมีความพร้อมใช้งาน (Availability) ซึ่งทำให้เกิดการอภิปรายในหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น การแบ่งปันความรู้ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการสร้างเว็บบล็อก ผู้ที่แบ่งปันความรู้ ความคิด และประสบการณ์กับผู้อื่น จะสนุกกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในขณะที่เดียวกัน เขาก็ได้รับผลตอบแทนภายนอก เช่น ผลประโยชน์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น และชื่อเสียงออนไลน์ และการยอมรับทางสังคม (Lawson-Borders & Kirk, 2005) เป็นต้น บทบาทของการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ของเว็บบล็อกการเมืองจะช่วยการสื่อสาร

ทางการเมือง ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้และความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเว็บล็อกการเมืองไทยจึงเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองไทย ได้แก่ การนัดพบปะเพื่อแสดงพลังทางการเมือง เช่น การรวมกลุ่ม กปปส. ชุมนุมต่อต้านรัฐบาล ซึ่งเปรียบเสมือนการปลุกพลังเงียบของประชาชนทางการเมืองทำให้กลุ่ม กปปส. มีผู้สนับสนุนการต่อต้านรัฐบาลเพิ่มขึ้นมาก

3. เว็บล็อกการเมืองไทยเป็นพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองออนไลน์ (Space for online Thai political engagement) มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เว็บล็อกการเมืองไทยเป็นพื้นที่สำหรับการรายงานข่าวสารทางการเมืองที่ไม่จำกัดทางภูมิศาสตร์ โดยเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนในการเป็นแหล่งข่าวพื้นฐาน (Citizen based media) (Reese, Rutigliano, Hyun, & Jeong, 2007) หากแต่ยังมีไม่มากนักในช่วงเวลานั้นเท่ากับประเทศอื่นๆ ซึ่ง Duong (2017) พบว่า เว็บล็อกสนับสนุนการรายงานข่าวระดับรากหญ้า (Grassroots reporting) เรื่อง “ปัญหาที่แตะต้องไม่ได้” (Untouched issues) ดังเช่นงานวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่าเว็บล็อกการเมืองของไทยหลายแห่งถูกปิดตัวลงเนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์และคำวิจารณ์เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ 2) เว็บล็อกการเมืองไทยเป็นพื้นที่ทางการเมืองช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองออนไลน์ของประชาชนชาวไทย ดังเช่น Sinpeng (2014) สรุปว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองออนไลน์ทำให้เกิดผลกระทบระหว่างการเกิดเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองไทย และ Nyblade, O'Mahony, & Sinpeng (2015) และ Loader, Vromen & Xenoa (2014) สรุปว่าสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง นั่นคือสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดและมีอิทธิพลสูงสุดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการสร้างภาคีความร่วมมือทางการเมืองทั่วโลก เว็บล็อกทางการเมืองจึงเป็นพื้นที่ที่ทรงพลังสำหรับประชาชนทั่วไปทำให้คนไทยสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรืออภิปรายทางการเมืองได้อย่างอิสระซึ่ง เป็นไปได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ผู้เขียนเว็บล็อกทางการเมืองที่วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลแล้วยกเป็นประเด็นสาธารณะ (Activist webloggers) ผู้เขียนเว็บล็อกทางการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลโดยกำหนดแนวความคิดเห็นของประชาชนต่อรัฐบาลและปกป้องรัฐบาล (Government supported webloggers) และผู้เขียนเว็บล็อกทางการเมืองที่สนับสนุนหรือต่อต้านบุคคลหรือรัฐบาล (Anonymous webloggers) (Duong, 2017)

การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรืออภิปรายทางการเมืองนี้เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง (Shao & Wang, 2016) โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกว้างขึ้นในของภาคพลเมืองที่มีสำนึกทางการเมือง (Active citizen) และมีจิตสาธารณะรวมหมู่ (Civic life) ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสสื่อสารกับรัฐมากยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่เป็น “เรื่องของนักการเมือง” ไปสู่การเป็น “เรื่องของคนทุกคน” และการมีส่วนร่วมในทางการเมืองจะช่วยพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย (Secretariat of the House of Representatives, 2018)

เว็บบล็อกจึงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเมืองสาธารณะ โดยเป็นแหล่งสาธารณะที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นได้ทุกวันและเพื่อการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของเว็บบล็อกการเมืองไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ยังไม่พบการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบอื่น เช่น การณรงค์ทางการเมือง การลงคะแนนเสียง การปราศรัยทางการเมือง โดยผู้เขียนเว็บบล็อกการเมืองไทยส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ ไม่ใช่นักการเมืองที่ใช้เว็บบล็อกเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลส่วนตัว การโจมตีคู่แข่ง การหาเสียงให้ตนเอง หรือใช้เว็บบล็อกในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มของตนเอง หรือการโพสต์ที่แสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวของตนตลอดเวลาเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันกับตัวนักการเมือง และรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกลุ่มตัวแทนทางการเมืองอื่น ๆ ก็ยังมีได้ใช้เว็บบล็อกในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย หรือสิ่งที่ตนเองกระทำกับประชาชนเพื่อปฏิสัมพันธ์กับประชาชนทั้ง ๆ ที่เว็บบล็อกสามารถใช้เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลสามารถปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งผลการวิจัยต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า เว็บบล็อกเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และผู้เขียนเว็บบล็อกส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง (Bankole, Chigona & Bankole, 2012; Li, 2008)

สรุป

เว็บล็อกทางการเมืองของไทยเป็นหนึ่งในสื่อสังคมออนไลน์ที่สำคัญมากเป็นที่สาธารณะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย เว็บล็อกทางการเมืองของไทยมีบทบาทสำคัญสามประการ ได้แก่ การเป็นบันทึกทางสังคม (Social Narrative) การเป็นแหล่งแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองไทย (Thai political knowledge weblogs) และการเป็นพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยออนไลน์ ถึงแม้ในช่วงเวลานั้นเว็บล็อกทางการเมืองของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น แต่เว็บล็อกการเมืองไทยสามารถเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองช่วยให้ผู้ให้บริการข้อมูล เช่น นักสารสนเทศ บรรณาธิการ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ เป็นต้น สามารถปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลและบริการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งสร้างความตระหนักในการใช้เว็บล็อกเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประเทศประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองโดยใช้เว็บล็อกนั้น คือ ผู้รับสารต้องแยกแยะข้อเท็จจริงและแสวงหาข้อมูลในทุกมิติ มีส่วนสรุปข้อมูลที่ได้รับอย่างรวดเร็วว่าเป็นเรื่องจริงหรือเท็จเพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อในยุคสื่อสังคมออนไลน์ ผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบและความรุนแรงจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เว็บล็อกการเมืองไทยที่ได้รับการวิเคราะห์เนื้อหา มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนของเว็บล็อกการเมืองไทยที่สำรวจเบื้องต้น เนื่องจากมีบางเว็บล็อกที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้สั่งปิด เนื่องจากมีเนื้อหารุนแรง ไม่เหมาะสม และมีแนวโน้มที่จะสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาของเว็บล็อกนั้นได้สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป จึงควรที่จะจัดเก็บโพสต์ไว้เพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาตั้งแต่เริ่มต้นในการสำรวจ และทำการวิเคราะห์เนื้อหาเว็บล็อกการเมืองไทยในช่วงเวลาการเลือกตั้ง และควรจะทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของผู้เขียนเว็บล็อกการเมืองไทยโดยใช้การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social network analysis)

เอกสารอ้างอิง

- Adamic, L. & Glance, N. (2005). **The Political blogosphere and the 2004 U.S. Election: Divided they blog**. Retrieved 29 March 2018, from <http://www.ramb.ethz.ch/CDstore/www2005-s/workshop/wf10/AdamicGlanceBlogWWW.pdf>
- Bankole, O., Chigona, W., & Bankole, F. (2012). The use of blogs for political campaigning in a developing country context: the case of South Africa. **TDThe Journal for Transdisciplinary Research in Southern Africa**, 8(1) Retrieved 29 March 2018, from <http://dspace.nwu.ac.za/handle/10394/6898>.
- Charoenwongsak, K. (2007). Internet and democracy. **Parliament newsletter**, 55(8), 117-131.
- Chuenchom, S. (2557). User-centered evaluation of the quality of blogs. **Journal of Information Science**, 32(1), 58-71.
- Duong, M. (2017). Blogging three ways in Vietnam's political blogosphere. **Contemporary Southeast Asia**, 39(2), 373-393 doi:10.1355/cs39-2e
- Farrell, H., & Drezner, D.W. (2008). **The Power and Politics of Blogs**. *Public Choice*, (1/2), 15. doi:10.1007/s11127-007-9198-1
- Goldsborough, R. (2008). Report says Internet blogs growing in popularity, influence. **Community College Week**, 21(6), 16.
- Herring, S. C., Scheidt, L. A., Bonus, S., & Wright, E. (2005). **Weblogs as a bridging genre**. **Information, Technology & People**, 18(2), 142-171.
- Hsu, C. L., & Lin, J. C. C. (2008). Acceptance of blog usage: The roles of technology acceptance, social influence and knowledge sharing motivation. **Information & Management**, 45(1), 65-74 Retrieved 29 March 2018, from <http://www.springerlink.com/content/6161405750158653/fulltext.pdf>
- Huang, L., & Lu, W. (2017). Functions and roles of social media in media transformation in China: A case study of '@CCTV NEWS'. **Telematics and Informatics**, 3, 774. doi:10.1016/j.tele.2016.05.015

- Lawson-Borders, G., & Kirk, R. (2005). Blogs in campaign communication. **American Behavioral Scientist**, 49(4), 548-559. Retrieved 29 March 2018, from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.571.5034&rep=rep1&type=pdf>
- Li, Luxia. (2008). **The social roles of Chinese political blogosphere in the age of “we media”: A case study of lianghui blogs**. Master of Philosophy. Hong Kong Baptist University. Retrieved 29 March 2018, from https://repository.hkbu.edu.hk/etd_ra/933/
- Loader, B.D., Vromen, A. and Xenoa, M.A. (2014). The networked young citizen: Social media, political participation and civic engagement. **Information, Communication & Society**, 17(2), 143-150.
- McKenna, L., & Pole, A. (2008). **What do bloggers do: an average day on an average political blog**. Public Choice. Retrieved on 12 September 2012, from Montclair.edu/profilepages/media/1853/user/Mckenna_and_Pole.pdf
- Nyblade, B., O'Mahony, A., & Sinpeng, A. (2015). Social media data and the dynamics of Thai protests. **Asian Journal of Social Science**, 43(5), 545-566. Retrieved 29 March 2018, from <https://bnyblade.files.wordpress.com/2018/08/nybladeomahonysinpeng2015.pdf>
- Reese, S.D., Rutigliano, L., Hyun, K., and Jeong, J. (2007). Mapping the blogoshere: Professional and citizen-based media in the global news arena. **Journalism**, 8(3): 254-280 DOI: 10.1177/1464884907076459.
- Scott, E. (2004). **“Big media” meets the ‘bloggers’: Coverage of Trent Lott’s Remarks at Strom Thurmond’s Birthday Party.** John F. Kennedy School of Government, Harvard University. Retrieved 29 March 2018, from https://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2012/03/1731_0_scott.pdf
- Seper, C. (2004, October 7). For good or ill, blogs make waves. **The Plain Dealer**, A1, A15.

- Secretariat of the House of Representatives. (2018). **Political participation in democracy** (In Thai). Bangkok: Publishing house of Secretariat of the House of Representatives. Retrieved 15 August 2019, from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_2018053_1155204.pdf
- Shao, P., & Wang, Y. (2017). How does social media change Chinese political culture? The formation of fragmented public sphere. **Telematics and Informatics**, 34, 694-704.
- Sinpeng, A. (2014). **Party-movement coalition in Thailand's political conflict (2005-2011)**. In P. Liangputtong (ed.) *Contemporary Socio-Cultural and Political Perspectives in Thailand*. Dordrecht: Springer
- Thammanee Wong, S. & Naktong, J. (2012). **Weblog as a creative learning media of new generation**. Bangkok: Silpakorn University.
- Wallsten, K. (2005). Political blogs and the bloggers who blog them: Is the political blogosphere and echo chamber? Paper Presented at the **American Political Science Association Annual Meeting**. Washington, D.C.
- William, A. P., Trammell, K. D., Postelnicu, M., Landreville, K. D. and Martin, J. D. (2005). "Blogging and Hyperlinking: Use of the Web to Enhance Viability During the 2004 US Campaign". **Journalism Studies**, 6(2), 177-186.
- Yang, K. C. C. (2007). Factors influencing internet users' perceived credibility of news-related blogs in Taiwan. **Telematics and Informatics**, 24(2), 69-85.
- Yun, G. W., Park, S., & Lee, S. (2016). Inside the spiral: Hostile media, minority perception, and willingness to speak out on a weblog. **Computers in Human Behavior**, 236. doi:10.1016/j.chb.2016.03.086